

sarc

Strategische AdviesRaad voor
Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Sectorraad Kunsten en Erfgoed

vlabest

vlaamse adviesraad voor bestuurszaken

VOORONTWERP VAN BESLUIT
TOT REGELING VAN HET ARCHIEFBEHEER

advies

14 februari 2012

2012/05

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	1
MANAGEMENTSAMENVATTING	2
0. INLEIDING.....	4
1. TOTSTANDKOMING: RIA EN OVERLEG	4
2. VOORAF: HET GRONDWETTELIJK HOF	5
3. INHOUDELIJKE UITGANGSPUNTEN.....	5
4. IMPLEMENTATIE	6
4.1. Kwaliteitscriteria	6
4.2. Ondersteuning, handhaving en audit	7
4.3. Selectiecommissies en interbestuurlijke afstemming.....	8
5. BUDGETTAIRE IMPACT: HET STEUNPUNT	9

MANAGEMENTSAMENVATTING

De raden erkennen in dit gemeenschappelijke advies het grote belang van een kwaliteitsvol archiefbeheer als cruciaal **onderdeel van zorgvuldig bestuur**. Het Vlaamse archiefdecreet en het voorliggende ontwerpbesluit zorgt voor het noodzakelijk kader en maakt inhoudelijk de juiste keuzes: ambitieuze doelstellingen voor een moderner en interbestuurlijk archiefbeleid in combinatie met autonomie en responsabilisering bij de uitwerking ervan.

Tegenover dit mooie kader plaatst VLABEST de praktijk in het werkveld. Daarbij besteedt VLABEST vooral aandacht aan de **situatie van de lokale besturen** met al zijn verzelfstandigingsvormen en samenwerkingsverbanden. In dit werkveld is de situatie **heel divers**: voor sommige is het archiefbeheer al goed ingepast in de organisatie, anderen staan nog aan het begin van een lange weg. Dit aanpakken, wat volgens VLABEST zeker noodzakelijk is, vergt echter tijd. Besturen moeten daarbij het geheel in oegenschouw nemen en dus hun basisstructuur stevig op poten zetten (de beleids- en beheerscyclus en daarbij horende organisatiebeheersing). Dit is momenteel één van de belangrijkste uitdagingen voor de lokale besturen en daar wordt hard aan gewerkt. Het archiefbeheer vormt daarbij het cruciale sluitstuk van het informatiebeheerssysteem. Door de enorme omvang van dit proces zullen de lokale besturen dit stap voor stap moeten uitwerken.

VLABEST vraagt dus dat in eerste instantie wordt gefocust op het **verbeterproces**. Besturen moeten volgens VLABEST vooral kunnen aantonen dat ze een leercurve doormaken en dat ze in de goede richting evolueren, zonder dat ze al meteen moeten worden afgerekend op het feit dat ze er nog niet helemaal zijn. De **klemtoon moet liggen op sensibilisering, ondersteuning, opleiding en het aanleveren van goede praktijkvoorbeelden en modellen**. Zonder de nodige ondersteunings- en sensibiliseringsprogramma's vreest VLABEST dat het in veel gevallen 'business as usual' zal blijven. Het op te richten Steunpunt zal dus van cruciaal belang zijn. De **minimale bezetting van het Steunpunt is dan ook een teleurstelling**. Maar ook de onvoldoende afstemming met andere partners die expertise kunnen leveren is een grote bedreiging voor het momentum dat het Archiefdecreet kan opbouwen. De SARC-Sectorraad Kunsten en Erfgoed kan deze standpunten onderschrijven. Deze bezorgdheden leven ook in de cultuursector bij de mensen die lokaal met archiefzorg bezig zijn.

Ook bij de implementatie van de **selectiecommissies** wordt gekozen voor operationele vrijheid als uitgangspunt. Dit vraagt heel wat inspanning en verantwoordelijkheid van de leden van de selectiecommissies die daarvoor voldoende moeten gewaardeerd worden en met zorg samengesteld moeten worden. VLABEST en SARC wijzen erop dat deze aanpak het niet gemakkelijker maakt om de doelstelling te realiseren voor meer interbestuurlijke afstemming. Ook hier is er dus een grote nood aan het voorzien van het juiste **flankerend beleid** om die afstemming mogelijk te maken, hetgeen extra inspanningen zal vergen van het Steunpunt.

Er staat of valt heel veel met de impact die het Steunpunt zal hebben. VLABEST en SARC vragen dus om het budgettaire kostenplaatje nog eens in overweging te nemen, om de impact op de lokale besturen in kaart te brengen en om het afstemmingsproces met andere instellingen en bestuursniveaus in gang te trekken. Een eerste stap van het Steunpunt moet alvast zijn om **zo vlug mogelijk de lokale besturen**

mee te nemen bij de verdere uitwerking van de concepten uit het archiefdecreet en de noodzakelijke vertaalslag te maken van de mooie principes naar het werkveld. Daarbij moet ook zeker het nakende arrest van het Grondwettelijk Hof (is Vlaanderen bevoegd voor het selectiebeleid?) in rekening worden gebracht.

Aangezien het archiefbeheer het sluitstuk moet worden van het ruimere informatiebeheerssysteem, dat steeds meer digitaal en in ketens verloopt, moet er zeker ook aandacht zijn voor de **link met het interbestuurlijke e-governmentbeleid**, waar momenteel binnen Vlaanderen heel wat acties voor worden opgezet (bestuurlijk gegevensverkeer, dienstenintegrator, vereniging ICT-personeel, DAB Informatie Vlaanderen, ...).

De raden vragen ook bijzondere aandacht voor de **afstemming met het federale archiefbeleid** bij alle verdere stappen van de concretisering van de principes uit het archiefdecreet. De federale archiefwet blijft namelijk gelden voor aangelegenheden die te maken hebben met de uitvoering van federale bevoegdheden (bv. politie, bestaansminimum, ...). Er moet te allen tijde vermeden worden dat de besturen geconfronteerd worden met tegensprekende archiefverplichtingen of handhavingsmechanismen. Dat vergt actief overleg en afspraken in wederzijds respect tussen het Algemeen Rijksarchief en de Vlaamse overheid.

Ten slotte geven de raden ook nog enkele bedenkingen mee voor de uitwerking van het tweede uitvoeringsbesluit rond **handhaving en audit**. Daarbij moeten nauw de banden worden aangehaald met de externe audit die in het kader van de beleids- en beheerscyclus zal worden uitgewerkt voor de lokale en provinciale besturen.

Concluderend kan worden gesteld dat het ontwerpbesluit principieel de juiste keuzes maakt, maar dat er nog veel werk op de plank ligt:

- Besturen overtuigen van het belang van een goede archiefzorg, met begrip voor de vele veranderingen die momenteel op hen afgekomen (naast overtuiging zal het ook tijd vergen);
- Besturen informeren over de verplichtingen en mogelijkheden van het Vlaams archiefdecreet (helaas niet of te weinig betrokken bij de totstandkoming van dit decreet wat de implementatie ervan kan vertragen);
- Ontwikkelen van vorming, begeleiding en ondersteuningsporen op maat (gedifferentieerd) voor de besturen met focus op het verbeterproces;
- Afstemming met federaal archiefbeleid;
- Implementatie van de selectiecommissies en een voldoende stevig uitgebouwd Steunpunt.

0. INLEIDING

De Vlaamse Regering hechtte op vrijdag 23 december 2011 haar principiële goedkeuring aan het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van het archiefbeheer. Er werd tevens beslist advies te vragen aan de Vlaamse Adviesraad voor Bestuurszaken (verder: VLABEST) en aan de Strategische AdviesRaad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (verder: SARC en SARC-Sectorraad Kunsten en Erfgoed).

De beide adviesraden beslisten te streven naar een gezamenlijk advies. VLABEST en SARC brachten eerder al advies uit over het archiefdecreet zelf. Meer info:

- <http://www.vlabest.be/advies/archiefdecreet>
- http://www.cjasm.vlaanderen.be/raadcjasm/AR/adviezen/236_02_AR_archiefdecreet_advies20091001.pdf.

De Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de SARC vergaderde hierover op 19 januari en 14 februari 2012; de Vlaamse Adviesraad voor Bestuurszaken op 24 januari 2012.

Met het voorliggende voorontwerp van besluit wordt uitvoering gegeven aan het Vlaamse archiefdecreet van 9 juli 2010. Dit decreet regelt het archiefbeheer op Vlaams niveau en creëert nieuwe mogelijkheden voor de optimalisatie van de informatiehuishouding van de verschillende instanties die onder het decreet vallen (de zogenaamde zorgdragers). De federale archiefwet blijft van toepassing op instellingen die onder de federale bevoegdheid vallen. Het archiefdecreet is een kaderdecreet, waarbij de Vlaamse Regering de opdracht krijgt om enkele belangrijke onderdelen nog verder te operationaliseren. Met het besluit worden een aantal van die aspecten verder uitgewerkt.

Het regelt de kwaliteitscriteria voor het archiefbeheer, de selectiecommissies en de oprichting van een steunpunt. Een tweede uitvoeringsbesluit, dat wordt aangekondigd voor 2013, zal een externe audit organiseren en een uniek toegangspitaal voor alle archiefdocumenten ontwikkelen.

1. TOTSTANDKOMING: RIA EN OVERLEG

Net zoals bij de totstandkoming van het archiefdecreet zelf, is ook nu veel tijd en energie gestoken in een zorgvuldig opgemaakte reguleringsimpactanalyse (RIA), waarin de verschillende alternatieven en opties tegenover elkaar worden afgewogen en waarin de verantwoording is te vinden voor de genomen keuzes. Opnieuw geeft het archiefbeleid het **goede voorbeeld van hoe RIA er moet uitzien**.

De RIA toont echter ook aan dat bij de opmaak van het ontwerpbesluit **op geen enkel moment overleg is gepleegd met de vertegenwoordigers van de lokale en provinciale besturen**, die toch het gros van de zorgverstrekkers uitmaken die onder het toepassingsgebied vallen. Later in het advies zal VLABEST argumenteren dat het cruciaal zal zijn dat deze besturen tijdig mee in bad worden genomen. Eigenlijk moest dit proces al gestart zijn bij de opmaak van de RIA. Hen vroeg betrekken had de kans geboden om de besturen al een eerste maal kennis te laten maken met de nieuwe beleidslijnen en had ook draagvlak opgebouwd. VLABEST betreurt dat dit niet is gebeurd en vraagt dat zeker extra inspanningen worden geleverd bij het verdere operationaliseringsproces én bij de uitwerking van het tweede aangekondigde besluit.

De SARC-Sectorraad Kunsten en Erfgoed sluit zich hierbij aan, maar voegt daaraan toe dat hij de **ruime aftoetsing met actoren met expertise in de culturele archiefwerking** waardeert. De betrokkenheid van de erfgoedsector, o.a. via het steunpunt FARO, ook bij het vervolg van de uitvoering van het Archiefdecreet wordt door de sectorraad positief onthaald.

2. VOORAF: HET GRONDWETTELIJK HOF

Naar aanleiding van de goedkeuring van het archiefdecreet in 2010 besliste de federale ministerraad, alsook twee andere partijen om naar het Grondwettelijk Hof te stappen. Deze partijen betwisten namelijk de bevoegdheid van de Vlaamse Regering om de bepalingen betreffende de selectie te gaan reguleren.¹ Hun argumentatie is dat de selectiebevoegdheid nooit expliciet is toegewezen aan de gewesten en dat deze dus enkel de organieke bepalingen kan aanpassen.

Als de klagers gelijk krijgen van het Grondwettelijk Hof, dan wordt een cruciale poot uit het Vlaamse archiefbeleid weggehaald, of wordt mogelijk zelfs het volledige decreet vernietigd. De doelstelling om te komen tot een modern en uniform archief- en selectiebeleid wordt dan heel moeilijk. Dit heeft ook grote **gevolgen voor de zorgdragers** die onder het toepassingsgebied van het decreet zouden vallen. Daarom vragen VLABEST en SARC om ook deze **te betrekken bij de opvolging van dit dossier** bij het Grondwettelijk Hof en hen zeer zorgvuldig en op tijd te communiceren over de mogelijke gevolgen van de uitspraak.

3. INHOUDELIJKE UITGANGSPUNTEN

Het archiefdecreet en het ontwerpbesluit dat nu voorligt, starten van hetzelfde uitgangspunt: alle openbare besturen zijn dezelfde **verantwoording verplicht** over gebruik van middelen en het nemen van bindende beslissingen. Een van de wijzen waarop die verantwoording wordt afgelegd, is de zorgvuldige bewaring van de archiefdocumenten - de **bewijssporen van het overheidshandelen**.

De raden steunen dit principe en de wijze waarop de Vlaamse Regering daar invulling wenst aan te geven. Daarbij schuwt ze geen ambitieuze doelstellingen. Het is duidelijk de bedoeling om het hele archiefbeleid te gaan aanpassen aan de **nieuwe noden en uitdagingen die gepaard gaan met een modern overheidsapparaat**. Dit betekent dat er meer vraag is naar vereenvoudiging, naar interbestuurlijke afstemming en dat er rekening moet worden gehouden met de realiteit van de digitale overheid.

Ook de wijze waarop ze deze doelstellingen wil gaan realiseren, zijn conform aan de uitgangspunten die VLABEST en SARC daarbij hanteren: **respect voor de autonomie** van de onderhevige besturen, geen detailsturing en focus op **sensibilisering en ondersteuning** eerder dan harde handhaving. Daarmee wekt de Vlaamse overheid de verantwoordelijkheidszin bij de openbare besturen voor een goede archiefzorg (materieel, professioneel, toegankelijk, ...). De raden hopen dat de Vlaamse Regering ook deze

¹ Selectie is alles wat te maken heeft met het bepalen van de categorieën archiefdocumenten die voor blijvende bewaring dan wel voor vernietiging in aanmerking komen, en met termijnen na het verstrijken waarvan de vernietiging wel of niet mag plaatsvinden.

lijn aanhoudt bij de verdere uitwerking van het tweede uitvoeringsbesluit, waarin o.a. ook de audit aan bod komt (zie punt 3).

Aangezien het archiefbeheer het sluitstuk moet worden van het ruimere informatiebeheerssysteem, dat steeds meer digitaal en in ketens verloopt, moet er zeker ook aandacht zijn voor de **link met het interbestuurlijke e-governmentbeleid**, waar momenteel binnen Vlaanderen heel wat acties voor worden opgezet (bestuurlijk gegevensverkeer, dienstenintegrator, vereniging ICT-personeel, DAB Informatie Vlaanderen, ...). Zo zullen de op te richten vereniging voor ICT-personeel of de DAB Informatie Vlaanderen ongetwijfeld vragen krijgen over digitale archivering. Welke rol zullen zij daarbij opnemen (strategie, standaarden, ...) en hoe zal de verhouding zijn met het op te richten steunpunt? De raden vragen dat daar aandacht aan wordt besteed in de toelichting bij het besluit.²

In dit verband wil VLABEST ook wijzen op het probleem van de **substitutie** (vervangen van analoge archiefdocumenten door digitale kopies). Afgezien van de digitale bewaarproblematiek blijft ook de lacune in het wettelijk kader nog open waarbij de bewijskracht van de gesubstitueerde documenten nog niet sluitend is geregeld (in Nederland is dat wel het geval), en waarvoor thans uitspraken van de rechtbank vereist zijn. Ook dit aspect komt te weinig tot uiting in de begeleidende teksten.

Conclusie: VLABEST en de SARC-Sectorraad Kunsten en Erfgoed steunen de inhoudelijke hoofdlijnen uit het ontwerpbesluit op principiële niveau en geven dus op dat punt een positief advies. De raden vragen wel het ruimere plaatje van de digitale informatiehuishouding en het interbestuurlijk e-governmentbeleid voldoende mee te nemen. Daar wordt in de voorliggende teksten onvoldoende aandacht aan besteed.

4. IMPLEMENTATIE

De keuze voor ambitieuze doelstellingen in combinatie met het bieden van ruime autonomie bij de uitwerking ervan, heeft echter ook consequenties. VLABEST staat stil bij volgende onderdelen:

- Kwaliteitscriteria;
- Ondersteuning, handhaving en audit;
- Selectiecommissies.

4.1. Kwaliteitscriteria

Het voorontwerp legt de kwaliteitscriteria vast die moeten worden gevolgd en die de besturen in de **interne procedures** moeten regelen. Deze zijn gebaseerd op internationale, technologie-neutrale normen, met ruime operationele vrijheden. Er is expliciet niet gekozen voor een gedetailleerde 'command and control regulation' met specifieke, zeer gedetailleerde eisen. De Vlaamse Regering heeft gekozen voor de optie waarbij ze de algemene doelstellingen aan de zorgdragers oplegt maar hen de **operationele vrijheid** geeft om te kiezen op welke wijze ze deze doelstellingen willen bereiken. De Vlaamse Regering garandeert dat zorgdragers die hun archiefdocumenten al op een kwaliteitsvolle manier beheren, nauwelijks of geen nieuwe investeringen moeten doen om aan de regelgeving te voldoen. Andere besturen worden

² De Vlaamse Adviesraad voor Bestuurszaken werkt momenteel ook aan een advies over het voorontwerp van decreet betreffende de machtiging tot oprichting van een Vlaamse vereniging voor ICT-personeel, waar onder andere ook dit ruimere plaatje aan bod zal komen.

geresponsabiliseerd om hier nu eindelijk serieus werk van te maken. Dit is immers een belangrijk onderdeel van behoorlijk bestuur.

Dit principe van een doelstellingsgerichte regelgeving laat de zorgdragers – die zeer divers zijn in grootte, organisatie, veld,... - toe om autonoom de doelstellingen te bereiken en dwingt hen zo ook om goed na te denken over de invulling van hun eigen archiefbeheer, in plaats van blindelings regels te volgen.

De raden steunen deze basispremissie.

VLABEST stelt evenwel vast dat heel wat besturen op dit vlak een ferme inhaalbeweging te maken hebben. VLABEST wil hier het parallel trekken met het ruimere beleid inzake **interne controle en organisatiebeheersing** voor de lokale besturen, waar het archiefbeheer een onderdeel van moet worden. Ook dit wordt opgelegd door het gemeentedecreet en is eigenlijk een cruciaal onderdeel van behoorlijk overheidsbestuur, maar ook hier is **in veel besturen nog een lange weg af te leggen**.

VLABEST moet echter eveneens vaststellen dat de meeste besturen zich bewust zijn van deze lacune. Met de introductie van onder meer de nieuwe beleids- en beheerscyclus (BBC) zijn veel lokale besturen volop aan het werk om orde op zaken te stellen. **Dit vergt echter tijd**. In eerste instantie moet aan de besturen de kans worden gegeven om de **basisstructuur stevig op poten te zetten** (BBC, organisatiebeheersing), wat voor veel besturen op zich al een enorme klus is. Pas dan kan daarbinnen het archiefbeheer worden geschoven. Daarbij moet in het achterhoofd worden gehouden dat we in een verkiezingsjaar zitten. In 2013 start een nieuwe gemeentelijke en provinciale legislatuur, en vaak is het archiefbeleid op dat moment geen politieke prioriteit.

In navolging van het advies over de externe audit, vraagt VLABEST dat **in eerste instantie wordt gefocust op het verbeterproces**. Besturen moeten volgens VLABEST vooral kunnen aantonen dat ze een leercurve doormaken en dat ze in de goede richting evolueren, zonder dat ze al meteen moeten worden afgerekend op het feit dat ze er nog niet helemaal zijn.

De SARC-Sectorraad Kunsten en Erfgoed sluit zich bij deze bemerkingen van VLABEST aan.

De SARC-Sectorraad Kunsten en Erfgoed formuleert ook nog een kleine aanpassing in de rand: art. 5: 'vastleggen' wordt beter 'opleggen'.

4.2. Ondersteuning, handhaving en audit

De focus moet dus volgens VLABEST en SARC liggen op **sensibilisering, ondersteuning, opleiding en het aanleveren van goede praktijkvoorbeelden en modellen** (bijvoorbeeld voor intergemeentelijke samenwerkingsvormen). Daarom zijn de raden tevreden over het feit dat de Vlaamse Regering nu nog niet meteen de handhaving vastlegt, maar wel al het regelgevend kader schetst van een Steunpunt dat moet instaan voor al deze taken.

De SARC-Sectorraad Kunsten en Erfgoed is ook verheugd dat voor de monitoring van deze doelstellingen het warm water niet opnieuw wordt uitgevonden, maar dat bestaande praktijken en instrumenten, zoals deze die FARO heeft ontwikkeld in het kader van het Cultureel Erfgoeddecreet, in overleg kunnen worden uitgebreid naar de bestuurlijk-administratieve archivering.

Kwaliteitsvol archiefbeheer moet een vast onderdeel worden van het ruimere informatie- en databeheer van een bestuur, en is dus een cruciaal onderdeel van de organisatiebeheersing. Volgens de conceptnota van de Vlaamse Regering die de eerste lijnen uittekent voor de externe audit voor lokale en provinciale besturen, zou juist deze organisatiebeheersing de hoofdfocus worden van de externe audit. VLABEST en SARC vragen daarom om bij de uitbouw van de handhaving voor de lokale besturen, voorzien in 2013, **heel nauw de banden aan te halen met de externe audit die in het kader van de beleids- en beheerscyclus zal worden uitgewerkt** en geen nieuw parallel controle-instrument te gaan installeren voor de lokale en provinciale besturen. De nadruk moet liggen op de wederzijdse meerwaarde en het verbetertraject die een bestuur aflegt.

Een ander belangrijk aspect dat vaak over het hoofd wordt gezien, is dat de **Rijksarchivaris bevoegd blijft voor aangelegenheden die te maken hebben met de uitvoering van federale bevoegdheden**. Zo worden bijvoorbeeld de OCMW's voor veel aspecten aangestuurd door federaal beleid, en is voor die zaken de federale archiefwet van toepassing. Deze neemt een andere beleidslijn aan dan de Vlaamse Regering en kiest bijvoorbeeld voor veel meer detailsturing. Ten eerste zal er dus voor moeten worden gezorgd dat voor de ondersteuning en handhaving wordt afgestemd met de bevoegde federale entiteiten (principe van single audit). Ten tweede moet de Vlaamse overheid zich bewust zijn van het gevaar dat de zorgdragers die geconfronteerd worden met beide regelgeving (archiefdecreet en archiefwet – wat dus het geval zal zijn voor de lokale besturen), zich zullen conformeren met de strengste van de twee. Daardoor zouden de oorspronkelijke doelstellingen van modernisering en vereenvoudiging kunnen in het gedrang komen. Dit moet dus een expliciet aandachtspunt blijven voor het op te richten Steunpunt en zal actief overleg en serieuze afspraken vergen in wederzijds respect tussen het Algemeen Rijksarchief en de Vlaamse overheid.

4.3. Selectiecommissies en interbestuurlijke afstemming

Bij de keuze van de opties voor de oprichting van de selectiecommissies, trekt de Vlaamse Regering ook voluit de kaart van de autonomie. Dit vraagt heel wat inspanning en verantwoordelijkheid van de leden van de selectiecommissies (één per bestuursniveau – zeven in totaal), die daarvoor dan ook voldoende gewaardeerd moeten worden. De selectiecommissies moeten ook met zorg samengesteld worden.

VLABEST en SARC vinden ook hier de operationele vrijheid als uitgangspunt positief, maar wijzen erop dat deze aanpak het niet gemakkelijker maakt om de doelstelling te realiseren voor meer interbestuurlijke afstemming. In de RIA wordt gewezen op nieuwe uitdagingen voor de selectiecommissies, die op zoek moet naar zorgdragers die **interbestuurlijke gegevensdeling** willen realiseren, papieren bestuurs- of archiefdocumenten willen vervangen door digitale versies (substitutie), **ketenprocessen** willen digitaliseren of digitale duurzaamheid willen realiseren. Dit is een drastische omschakeling in het denken ten opzichte van de huidige situatie. Dit vergt heel nauwe afstemming tussen de commissies onderling.

De raden erkennen dat het soms een moeilijke afweging is tussen de vraag naar responsabilisering en autonomie en de nood aan interbestuurlijke afstemming. Het vinden van een juist evenwicht ligt niet bij het strenger reguleren, maar bij het voorzien van het juiste **flankerend beleid** om afstemming mogelijk te

maken. Dit betekent dat er coördinatiemomenten moeten zijn tussen de leden van de verschillende selectiecommissies, dat er goede voorbeelden en modellen moeten worden aangeleverd, dat er blijvend moet worden gesensibiliseerd, Kortom, de keuze voor autonome selectiecommissies per beleidsniveau zal in ieder geval extra inspanningen vergen van het Steunpunt.

Enkele artikelsgewijze opmerkingen:

art. 12 § 4: ‘...De minister kan het lid...**toestaan**’ moet worden: ‘De minister kan het lid...**vragen**’.

art. 16: de SARC-Sectorraad Kunsten en Erfgoed vraagt een schrapping of herformulering, aangezien volgens hem experts niet uitsluitend in universiteiten, wetenschappelijke instellingen of bij zorgdragers te vinden zijn.

5. BUDGETTAIRE IMPACT: HET STEUNPUNT

In de nota van de Vlaamse Regering wordt een gedetailleerde berekening gemaakt volgens het standaardkostenmodel. VLABEST is zeker tevreden dat de noden die de Vlaamse Regering voorziet ook heel precies zijn uitgerekend. De vraag die echter kan worden gesteld is of de Vlaamse Regering deze noden wel juist inschat. Kortom: **staat de geschatte budgettaire kost in juiste verhouding tot de werkelijke uitdagingen** die het decreet en het besluit met zich meebrengt?

De Vlaamse Regering voorziet twee medewerkers voor een steunpunt dat alle zorgdragers moet ondersteunen (in de RIA wordt uitgerekend dat het om 3.349 klanten gaat, waaronder dus onder andere alle gemeenten, OCMW's en hun samenwerkingsverbanden en verzelfstandigde entiteiten, maar ook de meer dan 2.000 besturen van erkende erediensten). Bovendien staat het nieuwe Steunpunt in voor de afstemming met de bestaande steunpunten en tussen alle overheidsniveaus.

De **verwachtingen** voor het Steunpunt zijn bij de besturen **zeer groot**:

- Veel lokale besturen moeten dringend werk maken van een kwaliteitsvol en modern archiefbeheer. Er wordt verwacht dat er een breuk wordt gemaakt met het verleden, waarbij de federale archiefinspectie door een gebrek aan personeel haar taken slechts zeer beperkt kon uitvoeren. Het decreet en het ontwerpbesluit voorziet de omkadering voor een doorstart en legt de juiste accenten, maar zonder de nodige ondersteunings- en sensibiliseringsprogramma's vrezen VLABEST en SARC dat het in veel gevallen 'business as usual' zal blijven.
- Ook de keuze voor zelfstandige selectiecommissies betekent dat de kostprijs hiervoor grotendeels zal worden gedragen door de lokale besturen die de leden voor de selectiecommissies zullen leveren. Het zijn immers de praktijkmensen die hier tijd zullen moeten investeren. Hen ondersteunen, zeker in de doelstelling om meer onderling af te stemmen, zal een investering vergen die ruimer gaat dan de twee VTE's die nu worden voorzien.
- De organisaties, vooral zij die momenteel nog niet met selectielijsten werken, zullen zeker in het begin naar het Steunpunt kijken voor modellen, goede voorbeelden en praktijkondersteuning, alvorens ze kunnen starten.

De **minimale bezetting** van het Steunpunt is dan ook een **teleurstelling**, zeker gezien de schaal waarop het zal opereren en de vergelijking met steunpunten in andere sectoren (bv. FARO). Maar ook de **onvoldoende afstemming** met andere partners die expertise kunnen leveren is een grote bedreiging voor

het momentum dat het Archiefdecreet kan opbouwen. Hierbij kan de bedenking gemaakt worden dat de provincie een interessant niveau zou zijn om dit te organiseren. De voorbeelden van Nederland en West-Vlaanderen tonen duidelijk aan dat dit bestuursniveau uitermate geschikt is voor ondersteuning van lokale archieven. De rol van de provinciale bestuurscholen in opleiding en sensibiliseren komt in het voorontwerp ook niet naar voor, zodat het onduidelijk is wat er van hen verwacht wordt op dat vlak. Bovendien kan men ervan uitgaan dat, gezien de beperkte invulling van het Steunpunt, een deel van deze inspanning zal vallen bij de instellingen of zorgdragers die de expertise zullen moeten aanleveren, zoals de VVSG, de lokale en provinciale besturen die beschikken over expertise inzake archiefbeheer, universiteiten, wetenschappelijke instellingen zoals het Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën, culturele instellingen zoals archieven en musea, het steunpunt, de beroepsvereniging VVBAD vzw, expertisecentra zoals PACKED vzw en anderen zoals Expertisecentrum DAVID vzw. Ook deze afweging wordt gemist in het voorontwerp.

Er staat of valt heel veel met de impact die het Steunpunt zal hebben. VLABEST en SARC vragen dus om het **budgettaire kostenplaatje nog eens in overweging te nemen**, om de impact op de lokale besturen in kaart te brengen en om het afstemmingsproces met andere instellingen en bestuursniveaus in gang te trekken.

Op zijn minst zal het op te richting **steunpunt voldoende moeten worden aangestuurd door de besturen die 'klant' zullen zijn**, zodat de focus op de juiste noden ligt. Het ontwerpbesluit voorziet die mogelijkheid (artikel 27), maar de raden zijn van oordeel dat deze *verplicht* moeten deel uitmaken van de stuurgroep die het Steunpunt aanstuurt.

De eerste opdracht bij de opstart ligt volgens de raden bij het **vertalen van de verschillende inhoudelijke beleidsopties naar de dagelijkse praktijk** in het werkveld. VLABEST stelt vast dat veel lokale besturen momenteel nog niet wakker liggen van het nieuwe archiefdecreet en de bijhorende veranderingen die het teweeg zal brengen. Dit komt omdat die besturen tot nu nog niet betrokken zijn geweest bij de verdere concretisering van het decreet (zie ook punt 1) en dit verhaal dus tot op heden nogal abstract blijft. Hoe langer gewacht wordt met deze noodzakelijke grootschalige 'startcommunicatie', hoe moeilijker het wordt om de besturen aan te zetten tot echte veranderingen.

Artikelsgewijze opmerking:

art. 27: 'De stuurgroep kan **worden uitgebreid** met **experten** en vertegenwoordigers van...'

Namens de Vlaamse Adviesraad voor Bestuurszaken,

Prof. dr. Herman Matthijs, Voorzitter

Bram Opsomer, Secretariaat

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de SARC,

Johan Thielemans, voorzitter

Heidi De Nijn, ondervoorzitter

Hanne Schuermans, secretaris